

Aan de minister voor Natuur en Stikstof
Mevr. C. van der Wal
Ministerie van LNV
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Datum : 28 november 2023
Documentnr. : 2023-126003
Dossiernummer : K42167
Behandeld door : J. Lingbeek
Telefoonnr. : (050) 316 4605
Antwoord op : De brief van 24 oktober 2023 met kenmerk DGRTLG / 37801315
Bijlage : 0
Onderwerp : Reactie op de brief van de heer Osinga over de beoordeling van ons stand-van-zaken document voor de transitie van het landelijk gebied en onze ingediende maatregelpakketten

Geachte mevrouw Van der Wal,

Dank voor de brief die wij op 24 oktober 2023 van de heer Osinga hebben ontvangen met daarin de beoordeling van ons stand-van-zaken document voor de transitie van het landelijk gebied en onze ingediende maatregelpakketten. In deze brief geven wij hier een reactie op.

Allereerst willen wij u bedanken voor de prettige toon van het schrijven, de erkenning voor het vele werk dat wij samen met onze partners in het landelijk gebied hebben verzet en de waardering daarvoor. Ook schrijft de heer Osinga dat we als provincie en Rijk de komende jaren met bewoners, ondernemers en andere partners blijven samenwerken aan de transitie van het landelijk gebied in Groningen. Die samenwerking vinden wij belangrijk. Op een aantal punten zijn wij echter kritisch over de inhoud van de brief. Wij gaan daar hieronder op in. Daarbij is het niet zo dat wij puntsgewijs reageren op alle bevindingen, maar alleen op de voor ons meest relevante zaken.

1. Gronings verhaal en wederkerigheid in afspraken tussen Rijk en provincie

In Groningen willen we groeien naar een toekomstbestendig, gezond en duurzaam ingericht landelijk gebied met een langjarig perspectief voor de aanwezige bedrijvigheid. We doen wat goed is voor Groningen en werken aan een Gronings verhaal. Dat gaat niet van de ene op de andere dag. Wij pakken de opgaven integraal aan, waarbij wij onze provinciale doelen verbinden aan de doelen vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Wij werken mét de gebieden toe naar een gebiedsplan voor Groningen; de gebiedsprocessen staan bij ons centraal. Dat staat op gespannen voet met het onrealistische tempo en de toetsende rol van het Rijk. Ook staat het haaks op de werkelijkheid in de gebieden. Wij krijgen de indruk dat de verwachtingen van het Rijk over het detailniveau van het gebiedsplan niet overeenkomen met hoe wij in de gebieden proberen toe te werken naar een gedragen gebiedsschets met oplossingsrichtingen. De brief van de heer Osinga beschrijft vooral wat wij als provincie moeten doen (en wanneer) en waar wij op 'afgerekend' worden, maar de inzet die van het Rijk mag worden verwacht ontbreekt hierin. In onze eerdere brieven aan u hebben wij al aangegeven dat een aantal zaken voor ons randvoorwaardelijk zijn, waaronder het oplossen van de PAS-problematiek, perspectief en verdienvermogen voor de landbouw, duidelijkheid over de doelen en het beschikbaar stellen van financiële middelen. Wij vinden het belangrijk dat er sprake is van wederkerigheid in de afspraken tussen Rijk en provincie en dat die wederkerigheid ook herkenbaar is als uiting van de door het Rijk beoogde samenwerking.

2. Maatregelpakketten

In het vorige punt gaven wij al aan dat wij het tempo dat door het Rijk wordt gehanteerd onrealistisch vinden. Tegelijkertijd ligt het tempo waarin wij in Groningen met de gebieden naar het gebiedsplan toewerken wel degelijk hoog. Wij vinden het ook belangrijk om de vaart erin te houden, want er zijn veel boeren die al lang in onzekerheid leven en duidelijkheid willen. Daarom hebben wij integraal een aantal maatregelpakketten ingediend waar wij snel mee aan de slag willen en kunnen om de eerste stappen voorwaarts te zetten. Ook hier geldt voor ons de wederkerigheid in afspraken. Helaas constateren wij dat de toetsende rol van het Rijk niet leidt tot de zo gewenste versnelling. Een voorbeeld is het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb). Wij hadden al afspraken met de agrarische collectieven gemaakt om hier uitvoering aan te geven. Het is goed om te lezen dat het Rijk inhoudelijk ook de meerwaarde ziet van dit maatregelpakket. Het verbaast ons dat onduidelijkheid over de financiering van structureel beheer als reden wordt opgegeven om hier vanuit het Rijk geen invulling aan te kunnen geven. Dat is namelijk iets waarvoor wij nadrukkelijk naar het Rijk kijken (zie ook punt 4 hieronder). Een ander voorbeeld is dat wij kansen zien voor vrijwillige uitkoop en daar als provincie - ter overbrugging van de Rijksbijdragen - extra middelen voor beschikbaar hebben gesteld. De financiële risico's bij grondaankoop zitten vooral in de opstallen en daarvoor hebben wij een maatregelpakket ingediend. Wij begrijpen uit uw brief dat u het belang inziet van ons maatregelpakket om strategische grondposities te kunnen verwerven, maar dat ons verzoek op dit moment nog niet kan worden ingewilligd. Om deze transitie in gang te zetten is het belangrijk dat wij over zaken als ANLb en strategische grondposities nader afstemmen en dat hiervoor financiële middelen beschikbaar worden gesteld. De ingediende maatregelpakketten in totaliteit zijn goed afgewogen en dragen bij aan het versnellende karakter waarvoor de regeling is bedoeld. Het vraagt flexibiliteit en vertrouwen van het Rijk. Niet alles kan aan de voorkant worden vastgelegd of worden geconcretiseerd in gegarandeerd doelbereik.

3. Generiek beleid

Een ander concreet voorbeeld van een wederkerige aanpak is dat het Rijk ook maatregelen neemt; maatregelen die de provincies niet kunnen nemen. Het gaat hier om generieke maatregelen die noodzakelijk zijn om bijvoorbeeld emissiedaling van stikstof en methaan mogelijk te maken. Dit vraagt visie, maatwerk en een integrale benadering voor Groningen, ingegeven vanwege de mooie balans tussen de akkerbouw en veehouderij, maar vooral met het oog op een duurzame en toekomstbestendige landbouw. Daarbij constateren wij dat het Rijk nog onvoldoende duidelijkheid biedt over hoe de inzet op landbouw breed wordt ingevuld. Voor ons als landbouwprovincie is het randvoorwaardelijk dat het Rijk duidelijkheid biedt waar het gaat om een visie op en perspectief en verdienvermogen voor de landbouw. Die duidelijkheid gaat helpen bij de gesprekken die wij momenteel voeren in de gebieden. Voor een succesvolle transitie van het landelijk gebied zou de inzet volgens ons een combinatie van generieke en gebiedsgerichte maatregelen moeten zijn.

4. Uitvoerbaarheid en financierbaarheid

Zoals beschreven, hechten wij aan een integrale benadering van de doelen in het NPLG. Tegelijkertijd is ons niet duidelijk in hoeverre ambities op doelbereik in overeenstemming zijn met de beschikbaarheid van middelen en andere voorwaarden voor de uitvoering. Bij een meerjarige ontwikkeling voor het NPLG-doelbereik hoort ook zekerheid over lange termijn financiering. Daarbij gaat het zowel om middelen die nodig zijn om over meerdere kabinets- en collegeperioden ontwikkelingen in gang te zetten, als om middelen voor structurele kosten, zoals beheer. Ook ervaren wij als provincie te veel schotten tussen verschillende regelingen, fondsen en daaraan gekoppelde doelen. Dit wordt ook zo ervaren door onze partners, waaronder de waterschappen. Een integrale opgave vraagt om integrale financiering. Nu ontbreekt het zicht op hoe de financiering in samenhang wordt uitgewerkt. Het Rijk dient daar vanuit het NPLG samen met provincies richting te bepalen.

Afspraken over programmering en daarmee fasering en prioriteitstelling zijn noodzakelijk om duidelijkheid te bieden in gebiedsprocessen. Het feit dat er nog geen enkel zicht is op financiële middelen leidt ook bij de Groningers tot aarzelingen om mee te doen in gebiedsprocessen. Tegelijkertijd blijven wij het, ook in deze context, belangrijk vinden de opgaven integraal aan te vliegen. Wij willen hier nader met u over afstemmen.

5. Natuur, water, leefbaarheid en klimaat

Natuur

Over de opgave voor natuurherstel die volgt uit de Vogel- en Habitatrichtlijn bestaat nog (steeds) onduidelijkheid. In het ontwerp-NPLG dat is opgesteld zijn hierover teksten en tabellen opgenomen die nog in ontwikkeling zijn en waarover Rijk en provincies nog met elkaar in gesprek zijn. De indruk wordt echter gewekt dat de opgenomen getallen in de tabellen al hard en afrekenbaar zijn. De teksten en tabellen kunnen niet meer zijn dan indicatief, omdat aangegeven fouten nog steeds niet zijn hersteld. Deze moeten nog worden aangepast en ze zijn op dit moment niet goed bruikbaar bij de gebiedsprocessen. Wij roepen u op hiervoor een transparant proces af te spreken met provincies, waarin gezamenlijk naar afstemming over de doelen wordt toegewerkt, voordat deze zaken enkel nog via de formele routes van zienswijzen en mogelijk zelfs beroep kunnen worden gewijzigd.

Water

Wij constateren dat thema's als klimaatadaptatie en waterbeschikbaarheid steeds nadrukkelijker aan de orde komen in de gebieden. Echter, gedurende de ontwikkeling van het NPLG zijn daar de structurerende keuzes uit de beleidsbrief water en bodem sturend aan toegevoegd. In onze ogen zijn dit onontkoombare opgaven. Voor ons als provincie liggen daar forse uitdagingen. Water is in al onze deelgebieden van cruciaal belang; ook in het vinden van integrale oplossingen. Of het nu gaat over waterbeschikbaarheid, de relatie met de veenweideproblematiek, waterkwaliteit of het verziltingsvraagstuk in onze kustgebieden. Het is voor ons onduidelijk hoe de financiering van de structurerende keuzes op het gebied van water en bodem wordt geregeld.

Op het gebied van waterkwaliteit verwachten wij daarnaast dat, bij het zoeken naar integrale oplossingen, de beoordelingssystematiek van de Kaderrichtlijn Water met het "one out all out-principe" niet gaat helpen. Wij zien daarin graag een genuanceerdere benadering en daarover gaan we graag in IPO verband met minister Harbers in gesprek. Om de benodigde transitie in gang te zetten en een robuuster water en bodemsysteem te krijgen, is het belangrijk om niet in de hokjes te denken die nu vanuit het Rijk gevraagd worden. De integrale aanpak, zoals wij die voorstaan, gaat niet altijd vooraf kwantificeerbaar doelbereik opleveren.

Leefbaarheid

Als provincie hebben wij de verplichting om in het gebiedsplan de sociaaleconomische impact inzichtelijk te maken. Wij vinden het samen met onze gebiedspartners belangrijk dat de leefbaarheid voldoende wordt gewaarborgd. Wij zien leefbaarheid, in termen van brede welvaart, dan ook als een belangrijk algemeen principe bij de transitie van het landelijk gebied. Wij zien graag dat het Rijk leefbaarheid omarmt als een algemeen principe voor de transitie van het landelijk gebied.

Klimaat

Voor de klimaatopgave willen wij nogmaals benadrukken dat wij voor de reductie van methaan en lachgas door de landbouw uitgaan van 0,19 megaton CO₂ equivalenten. Dit in plaats van de door het Rijk gestelde reductieopgave van 0,3 megaton CO₂ equivalenten voor onze provincie, waarbij is uitgegaan van een gemiddelde tussen het aantal 'staarten' en de integrale opgave. Dit leidt volgens ons namelijk tot een te forse Groningse opgave, omdat voor onze integrale opgave geldt dat een groot deel van Groningen relatief weinig landbouwkundige beperkingen kent (vanwege veen, zandbodem en natuur) en de eerdergenoemde balans tussen akkerbouw en veehouderij.

Verder geldt voor de klimaatopgave dat het niet enkel gaat over reductie van methaan en lachgas, maar dat een belangrijk onderdeel van de transitie van het landelijk gebied ook inhoudt dat wij ons voorbereiden op klimaatverandering in de ruimte, waarbij water en bodem sturend zijn.

6. Gevraagd commitment

Voor de toekenning van middelen wordt in de brief van de heer Osinga van ons gevraagd om nu commitment te geven op een verbeteringslag van het gebiedsprogramma. Echter, nu commitment geven op de gevraagde verbeteringslag van ons gebiedsprogramma, zonder dat daar iets tegenover staat, dat gaat niet. Wij hechten aan wederkerigheid in afspraken en hebben in deze brief aangegeven dat een aantal zaken - waar het Rijk verantwoordelijk voor is - voor ons randvoorwaardelijk is. Daarbij merken wij op dat het tempo voor het tijdspad, zoals u dat voor ogen heeft, wederom onrealistisch lijkt.

Tegelijkertijd erkennen wij de opgaven voor het landelijk gebied en verbinden wij die aan onze provinciale doelen. Daarom gaan wij door met de gebiedsprocessen. Wij pakken onze verantwoordelijkheid als gebiedsregisseur, houden ons aan de wet en de gemaakte afspraken voor de doelen van het NPLG. In Groningen werken we toe naar een gebiedsplan - ons Gronings verhaal. Voor zover dat mogelijk is, want om een gebiedsplan te kunnen maken dat een duurzame oplossing biedt voor de integrale opgaven in het landelijk gebied moet het Rijk meer duidelijkheid geven op de in deze

brief genoemde zaken. Ook over de financiële middelen. Wij gaan ervan uit dat er wat dat betreft nog een aantal harde noten gekraakt moeten worden aan Rijkszijde en wij zien besluitvorming daarover graag op korte termijn tegemoet. Tot slot dagen wij u uit om met creatieve oplossingen te komen voor de maatregelpakketten om de gewenste versnelling in gang te zetten.

Wij vinden het belangrijk dat we als provincie en Rijk goed blijven samenwerken, als één overheid. Wij hechten daarbij sterk aan wederkerigheid in afspraken. Provinciale en Rijksmaatregelen zorgen immers gezamenlijk voor doelbereik op het gebied van natuurherstel (stikstof), water en klimaat.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.